

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK DÜZEYİ: SELÇUK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Nesrin Öğüt* - Emre Osman Olkun**

ÖZET

Küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, kültürlerarası kişiler ve etkileşimler için fırsatları artırmıştır. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda insanların yaşamını rahat ve problemsiz bir şekilde devam ettirebilmesi için güçlü bir şekilde kültürlerarası duyarlılık yeteneğine sahip olması gerektiği ileri sürülebilir. Dolayısıyla, kültürlerarası duyarlılık düzeyini irdelemeye yönelik çalışmalar hem akademik hem de toplumsal açıdan önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında da Chen ve Starosta'nın (2000) geliştirdiği Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak, kültürlerarası duyarlılık düzeyi Selçuk Üniversitesinde eğitim gören Türk ve yabancı öğrenciler örneğinde incelenmiştir. Ayrıca, belli değişkenler doğrultusunda kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin farklılaşarak farklılaşmadığı da analiz edilmiştir. Yöntem olarak saha araştırmasının kullanıldığı çalışmada, 436 katılımcıya yüz yüze anket uygulanmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre; Chen ve Starosta'nın ölçeğindeki 5 faktörün tümüyle yinelenmediği ve 3 faktör grubunun ortaya çıktığı saptanmıştır. Diğer taraftan; cinsiyete ve vatandaşlık durumuna, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığı, farklı ülkelere mensup arkadaşına sahip olma durumuna ve yabancı dil bilme düzeyine göre kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kültürlerarası iletişim, kültürlerarası duyarlılık, üniversite öğrencisi

INTERCULTURAL SENSITIVITY LEVEL OF UNIVERSITY STUDENTS: SELÇUK UNIVERSITY EXAMPLE

ABSTRACT

Progress in globalization and communication technologies has increased opportunities for intercultural contacts and interactions. As a result of these developments, it can be argued that people should have a strong ability to acquire intercultural sensitivity, so that they can live their lives comfortably and smoothly. Therefore, to analyze the level of intercultural sensitivity studies carries a key quality reserve both for academically and socially. In the context of this study, intercultural communication sensitivity examined through the Turkish and foreign students of Selçuk University, using the Intercultural Sensitivity Scale developed by Chen and Starosta (2000). In addition, it has been analyzed whether the intercultural sensitivity levels differ according to certain variables. Method used in the study was field survey that conducted a face to face poll to 436 students. According to the results of factor analysis; It was determined that Chen and Starosta's 5

* Dr., Sağlık İl Müdürlüğü

** Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi

factors were not completely replicated and that 3 factor groups emerged. On the other hand, it comes into picture that the level of intercultural sensitivity significantly undergoes a change according to sex and citizenship, the frequency with which different countries follow mass media, having friends from different countries, and the level of knowing a foreign language.

Keywords: Culture, intercultural communication, intercultural sensitivity, university student

GİRİŞ

Kültür, bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, kuşaktan kuşağa aktarılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır. Kültür, doğanın yarattıklarına karşılık insanın yarattığı her şeydir (Bulduk, Usta ve Dinçer 2017: 73). Bir başka ifadeyle kültür, insanların belirli bir toplum içinde öğrendikleri, paylaştıkları ve anlam kurmaya çalıştıkları bir yaşam düzeni olarak ifade edilebilir. Anlam kurmak ise pek çok faaliyeti kapsamaktadır ve bu faaliyetler kültürün genel olarak iki grupta ele alınan boyutlarından oluşmaktadır. Bunlardan ilki, teknoloji, üretim araçları, ekonomik-finansal, sosyal altyapı, sanat vb. gibi unsurları kapsayan maddi kültür; ikincisi ise dil, din, ahlak anlayışı, değer yargıları, adet ve gelenekleri içeren manevi kültürdür. Aslında kültür kavramı ile işaret edilen genellikle manevi kültür olmaktadır. Manevi kültür bir topluluğu, halkı ya da milleti diğerinden ayıran ananeler, ortak davranışlar, toplumsal kurallar, değer yargıları ve zihniyettir. Bu bağlamda kültürlerarası iletişimin konusunu daha çok manevi kültürün oluşturduğu ifade edilebilir (Aksoy 2012: 298).

Günümüz modern dünyasında çokkültürlülük, kimlik, farklılık, ötekilik ve küreselleşme gibi birbiriyle ilgili kavramlar, hem bilimsel ve politik anlamda hem de kamusal alanda farklı yönleriyle tartışılan önemli kavramlar haline gelmiştir. Küreselleşmeyle birlikte, söz konusu vakaların ve gelişmelerin, farklı ülkeleri ve kültürleri de işin içine dahil ederek dünya ölçeğinde paylaşılan ve dünya ölçeğini etkileyen ortak bir gündem ve süreç olarak ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu gelişmeler ülkeleri etkilediği gibi, farklı kültürler ve kimlikler arasında da iş birliği yapmaya ve hatta zorlamaya kadar varan geniş bir alandaki ilişkileri de zorunlu kılmıştır (Bekiroğlu ve Balcı 2014: 431).

Kültürlerarası duyarlılığın önemi, iletişim araştırmaları, eğitim ve psikoloji gibi çeşitli disiplinlerdeki akademisyenler tarafından vurgulanmıştır. Çoğu akademisyen kültürlerarası duyarlılığın, farklı kültürel geçmişe sahip kişiler arasında başarılı ve verimli iletişim için gerekli olduğu sonucuna varmışlardır. İletişim ve ulaşım teknolojisinin hızlı gelişmesi, küreselleşme, çağdaş insan yaşamının her alanında farklı kültürleri, etnik kökenleri, coğrafyaları ve dinlere mensup insanları bir araya getirmiştir. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda kültürel farklılıklara

duyarlı olmak, etnosentrizmi ve dar görüşlülüğü azaltmak ve kültürlerarası veya çok kültürlü etkileşimde yetkin olmak için kritik bir önem kazanmaktadır (Chen 2010: 1). Diğer taraftan; Erasmus gibi öğrenci değişim programlarının yaygınlaşması da uluslararası düzeyde farklı kültürlerle teması önemli ölçüde artırmıştır. Uluslararası insan temasının artması ise kültürlerarası iletişimi kaçınılmaz kılmakta ve bu da bir birey olarak insanın farklı kültürlerle karşı duyarlılık taşımasını hem bir gereksinim hem de bir kişilik özelliği olarak beraberinde getirmektedir. Bu noktalardan hareketle; çalışmanın amacı, Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören Türk ve yabancı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyi ve duyarlılık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemektir.

1. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM VE KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK

Dünyanın belli bir süreç kapsamında ve günümüzde geline sonuç itibariyle kültürlerarası iletişimi ve kültürlerarası diyalogu da zorunlu kıldığı ifade edilebilir. Şöyle ki, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde her geçen gün oluşan ilerlemeler, küresel köy kehanetini doğrulamıştır. Uluslararası ilişkilerin giderek yoğunlaştığı son yıllarda; hiçbir ulus, ülke ve kültürün diğerleriyle ilişkisini keserek yaşamını sürdüremez hale gelmesini de beraberinde getirmiştir. İletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, dünya nüfusunun hızla artması, turizm ve öğrenci hareketliliği, dünya ekonomisindeki odak noktaların değişmesi, uluslararası ticaret ve çalışma alanlarının artması, siyasal ve ekonomik sebeplerle yaşanan göç hareketleri gibi sıralanabilecek birçok faktör, farklı kültürler arasındaki iletişim ve diyalog koşullarını da hiç olmadığı kadar yoğunlaştırmıştır (Bekiroğlu ve Balcı 2014: 433). Teknolojinin hızla gelişmesi, artan sosyal hareketlilik, küreselleşmeyle birlikte ekonomi ve kültürel çeşitliliğin ortaya çıkışı, kültürlerarası insan temasını bireysel ve organizasyonel düzeyde artırmıştır (Öğüt 2018: 68).

Farklı kültürel geçmişlere ve alt-kültürlere sahip bireylerin doğrudan karşılaşmalarına odaklanan kültürlerarası iletişim (intercultural communication) genel olarak iki temel kavram olan kültür ve iletişim açısından tanımlanır (Kim 2005: 555-556) ve farklı kültürlerle mensup insanlar arasındaki etkileşim ve anlam aktarımı, yabancıların fark edilmesi, açıklanması ve kültürel farklılıklar gibi konularla uğraşan disiplinler arası bir bilim dalı olarak ifade edilmektedir. Kısaca bir arada bulunan kültürlerarasındaki anlam aktarım süreçlerini kültürlerarası iletişim olarak tanımlayabiliriz (Kartarı 2014: 39-50). Kültürlerarası iletişim, maddi ve manevi kültürel unsurların yardımıyla, iki farklı insan grubunun temasa geçmesi, birbirini fark etmesi, anlamaya çalışması, kabul ederek ve saygı göstermesiyle beraber yeni maddi ve manevi değerler geliştirmesine olanak sağlayan disiplinler arası bilimsel etkinliklerin tamamıdır (Sarı Güven 2015: 107). Bir başka ifadeyle kültürlerarası iletişim; aynı coğrafyada, ülkede, şehirde veya sokakta yaşayanların birbirleriyle olan ilişkilerinde ortaya çıkan etkileşimdir (Yağbasan 2016: 34). Dünyanın birçok ülkesinde altkültürleri birbirinden ayıran özelliklerin

farkedilmesi ve bunların iletişim üzerindeki etkilerinin incelenmesiyle önem kazanan (Kartarı 2014: 53) kültürlerarası iletişimin amacını, “farklı kültürlerden insanlar arasında gerçekleşen iletişimi anlamak ve açıklamak, iletişim süreçleri ile ilgili tahminlerde bulunmak” şeklinde özetlenmektedir (Sarı 2004: 1). En kapsayıcı anlamıyla kültürlerarası iletişim, farklı kültürlerden gelen, farklı kültürel altyapıya sahip kişiler arasındaki iletişim sürecini ifade etmektedir. Bu yönüyle kültürlerarası iletişim öncelikli olarak kişilerarası iletişimden farklılaşmaktadır. Çünkü kişilerarası iletişim aynı kültürün içinde bulunan bireyleri ele alırken, kültürlerarası iletişimde, iletişim süreci farklı kültürlerin etkileşimi çerçevesinde ele alınmaktadır (Göker ve Meşe 2011: 67).

Bireyin, kültürlerarası iletişimde uygun ve etkin bir davranış göstermesini teşvik eden, kültürel farklılıkları anlamaya ve takdir etmeye yönelik olumlu bir duygu geliştirme becerisi olarak ifade edilen kültürlerarası duyarlılık; kültürel farklılıklara ve diğer kültürlerdeki insanların görüşlerine duyarlılığı vurgulayan bir kavramdır. Yine kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıklar ile baş etmek için bireyin sahip olduğu psikolojik gücünün derecesini gösterir ve kültürlerarası iletişim yeterliliği kazanılmasının ön koşuludur (Aksoy 2016: 39).

Kültürlerarası duyarlılık bir kişinin kültürlerarası iletişimde uygun ve etkili bir davranışı teşvik eden kültürel farklılıkları anlama ve takdir etme yönünde olumlu bir duygu geliştirme yeteneği olarak kavramlaşabilir. Bu tanım, kültürlerarası duyarlılığın dinamik bir kavram olduğunu gösterir. Bu durum ise kültürlerarası duyarlılığa sahip kişilerin, kültürlerarasındaki farklılıkları anlamaları, takdir etmeleri ve kabul etmeleri için kendilerini motive etme ve kültürlerarası etkileşimlerden olumlu sonuçlar üretme arzusuna sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Chen 1997: 6). Kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıklara ve farklı kültürlerden bireylerin bakış açılarına duyarlı olmayı ifade eder (Bhawuk ve Brislin 1992: 414). Kültürlerarası iletişim yetkinliğinin duygusal perspektifi, kişisel duygulara veya belirli durumların, insanların ve ortamların neden olduğu duygu değişikliklerine odaklanır (Chen ve Starosta 2008: 221). Kültürlerarası duyarlılık, hem uluslararası hem de yurtiçi kültürel sınırlardaki insanlarla etkin bir şekilde çalışmanın önündeki engellerin aşılmasında önemli bir kabiliyet olarak görülebilir (Matkin ve Barbuto 2012: 295). Yine; kültürlerarası duyarlılık, bir kişinin “kültürler arasındaki farklılıkları anlamak, takdir etmek ve kabul etmek için kendilerini motive etme konusundaki aktif arzusu” olarak tanımlanmaktadır. Kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası iletişim yetkinliğinin duygusal yönünü temsil eder ve kurumlarda bilgi transferini doğrudan etkiler. Kültürlerarası duyarlılık, farklı kültürlerden insanlar arasında etkili kültürlerarası iletişimin sağlanmasında zorunlu bir duygusal süreçtir (Mao ve Hale 2015: 134).

Chen ve Starosta'nın Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak yapılan örnek araştırmalardan biri, Bulduk ve arkadaşlarının (2017: 73-77) 'Kültürlerarası Du-

yarlılık ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği' isimli çalışmalarıdır. Bu kapsamda, bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının ve bu duyarlılıkları etkileyen faktörlerin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada; katılımcıların Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden aldıkları toplam puan $88,94 \pm 14,12$ olarak, orta düzeyin altında bulunmuştur. Araştırma bulguları; öğrencilerin eğitiminde kültürel duyarlılık ve farkındalık yeteneklerini elde etmelerine yardım edecek duygusal-bilişsel-davranışsal eğitim, öz-farkındalık eğitimi ve kültürel farkındalık eğitimi gibi kültürlerarası eğitim programlarının yer almasının önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Konuyla ilgili bir diğer çalışma olan Demir ve Üstün'nün (2017: 4-10) öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerinin incelenmesi başlıklı araştırmalarında; İngilizce Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları; öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında bölümlerine, mezun oldukları lise türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin kullanıldığı bir diğer çalışma, Park'ın (2017: 108-125), Güney Koreli ergenler arasında çokkültürlü deneyim ve kültürlerarası duyarlılık düzeyinin belirlenmesine yönelik çalışmasıdır. Anket toplamda 640 kişiye dağıtılmış ancak samimiyetsiz cevaplar yüzünden 574 anket değerlendirilmiştir. Bu çalışma yalnızca diğer kültürlerle doğrudan temas kurma deneyimlerini değil, aynı zamanda kitle iletişim araçlarıyla ortaya çıkan dolaylı temas durumunu da tespit etmiştir. Araştırmada; farklı kültüre mensup daha çok tanıdığı olmanın, dolaylı medya temaslarına ve yurtdışında zaman geçirme süresine ve yaşa göre etkileşime katılımında artış sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Konumuzla ilgili bir diğer araştırma Bae ve Song'un (2017: 436-446) Chen ve Starosta'nın Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak Kore'deki uluslararası öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarını incelemeyi amaçlayan çalışmasıdır. Orijinal ölçeğin 24 maddesinden, ankete yönelik olarak, kültürlerarası duyarlılığın her bir boyutunu temsil eden, etkileşimde sorumluluk, kültürel farklılıklara saygı, etkileşimde güven, etkileşimden hoşlanma ve etkileşim dikkat'i de içeren 15 madde kullanılmıştır. Chen ve Starosta (2000)'nin faktör analizi sonuçlarına dayanarak, faktör yükleri 0,6'dan düşük olan maddeleri çalışma dışı bırakılmıştır. Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin geçerliliğinin test edildiği çalışmada; uluslararası öğrenciler bağlamında alternatif bir ölçek üretmiştir. Orijinal ölçekte beş faktörlü model yerine bu çalışmada uluslararası isteklilik, kültürel farklılıklara saygı, etkileşimde kendine güven ve etkileşimde dikkati de içeren dört faktörlü bir

model önerilmektedir. Çalışmada; 'kültürel farklılıklara saygı' faktörü tüm gruplar arasında en yüksek puanı aldığı saptanmıştır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin kullanıldığı bir diğer çalışma, Şimşek ve arkadaşlarının (2017: 73-77) Türkiye'deki hemşire eğitimcileri arasında kültürel duyarlılık ve ilişkili faktörlerin belirlenmesine yönelik çalışmalarıdır. Bu kapsamda, 152 hemşire eğitimcisiyle gerçekleştirilen çalışmada; kitle iletişim araçlarını kullanım sıklığı ile kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma faktörü arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte çalışmada, değişim programlarına katılma istekliliği ile kültürel farklılıklara saygı gösterme arasında da anlamlı bir farklılığın yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada, hemşire eğitimcilerin orta düzeyde kültürel duyarlılığa sahip oldukları sonucuna da ulaşılmıştır.

Bir başka örnek Cetişli ve arkadaşlarının (2016: 27) Chen ve Starosta'nın Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğini kullanarak yaptıkları çalışmadır. Araştırmada; hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerinin artmasıyla kültürlerarası duyarlılıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilerin iletişimin en temel unsuru olan empati becerisini kazanmalarının, hastaya özgü ve kültüre duyarlı bakım vermede önemli katkısının olacağı tespit edilmiştir.

Yukarıdaki literatür taraması ışığında bu çalışmada aşağıda sıralanan sorulara cevaplar aranmaya çalışılmaktadır:

A.S. 1: Katılımcıların kültürlerarası duyarlılık düzeyi nedir?

A.S. 2: Kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri nelerdir?

A.S. 3: Kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

A.S.4: Katılımcıların cinsiyete göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri farklılaşmakta mıdır?

A.S.5: Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığına göre kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi farklılaşmakta mıdır?

A.S.6: Yabancı dil bilme durumuna göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi farklılaşmakta mıdır?

A.S.7: Farklı ülkelerden ve/veya kültürlerden arkadaşına sahip olma durumuna göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri arasında anlamlı bir farklılık oluşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Selçuk Üniversitesinde eğitim gören Türk ve yabancı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışma, betimleyici bir alan araştırması olarak tasarlanmıştır. Kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkileyen faktörleri ortaya koymak için ankete dayalı bir alan araştırması tekniği kullanılmış, çalışma kapsamında rastlantısal yöntemle belirlenen Selçuk Üniversitesinde okuyan 218'i Türk, 218'i de yabancı öğrenci olmak üzere toplam 436 kişiye yüz yüze anket uygulanmıştır.

2.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi

Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerini belirlemek üzere Selçuk Üniversitesinde eğitim gören öğrenciler örneğinde bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın nüfusunu Selçuk Üniversitesi'nde eğitim gören Türk ve yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem belirlenmesinde rastlantısal örneklem alma tekniği esas alınmış; Selçuk Üniversitesi'nde okuyan 450 öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Ön inceleme sonucunda 436 anket analiz için uygun görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için, 2 bölümde 30 sorudan oluşan anket formundan yararlanılmıştır. Anketin ilk bölümünde veri toplama aracı olarak Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen *Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin* Türkçeye çevrilmiş versiyonu kullanılmıştır. 5 faktör ve bunlara karşılık gelen 24 maddeden oluşan ölçekte katılımcıların ifadelerine yönelik cevapları için '5= Kesinlikle katılıyorum', '4= Katılıyorum', '3= Kararsızım', '2= Katılmıyorum', '1= Kesinlikle katılmıyorum' şeklinde 5'li likert tipi ölçek esas alınmıştır. Beş faktör içerisinde etkileşimde sorumluluk, katılımcıların kültürlerarası iletişime katılımıyla alakalı duygularıyla ilgilidir. 1, 11, 13, 21, 22, 23, 24. maddeler, 'etkileşimde sorumluluk' faktörüyle alakalı soruları kapsamaktadır. Kültürel farklılıklara saygı faktörü temelde katılımcıların farklı kültür ve fikirlere ilişkin yönelimlerini veya dayanma kapasitelerini irdelemektedir ve bu faktörü; 2, 7, 8, 16, 18, 20. maddeler temsil etmektedir. Etkileşimde kendine güvenme, katılımcıların kültürlerarası ortamda kendilerinden ne kadar emin olduklarıyla ilgili sorgulamadır. 3, 4, 5, 6, 10. maddeler bu faktör kapsamında yer almaktadır. Dördüncü faktör olan etkileşimden hoşlanma, farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmaya karşı olumlu veya olumsuz tepki göstermeyle ilgilidir. Etkileşimden hoşlanma faktörü 9, 12 ve 15. maddeler üzerinden ele alınmaktadır. Son olarak, etkileşimde dikkatli olma faktörü ise katılımcıların kültürlerarası etkileşimde neler olduğunu anlamaya yönelik çabalarının incelenmesine yöneliktir. Bu son faktör, ölçek içinde 14, 17 ve 19.

maddelerde ele alınmaktadır (Chen ve Starosta 2000). Chen ve Starosta'nın (2000) ölçekle ilgili olarak belirttiği şekilde; 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeler ters kodlanmıştır. Dolayısıyla bu olumsuz ifadeler, okumada olumlu olarak anlamlandırılmalıdır.

Anketin ikinci kısmında; farklı ülkelerin medyalarını takip etme durumlarını, yabancı dil bilgi düzeylerini ve farklı kültüre mensup arkadaşına sahip olma durumlarını ortaya koymak adına sorulara yer verilmiştir. Soru kâğıdının son kısmı ise; görüşülen kişilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyacak sorulardan meydana gelmektedir.

2.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Alan araştırması; 1-30 Mart 2018 tarihleri arasında Konya'da katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 20.0 istatistik programı kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla; anket sorularını cevaplayanların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla *Frekans Analizi*; kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörlerini ortaya koymak için *Keşfedici Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis)* kullanılmıştır. Kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü ortaya koymak adına *Korelasyon Analizi*'ne başvurulmuştur. Katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyinin yabancı dil bilme, farklı kültürlerle mensup arkadaşına sahip olma ve farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) aracılığıyla test edilmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda ise Tukey testi esas alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin yanında, kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri ve kültürlerarası duyarlılık düzeyi ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklayan analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

3.1. Katılımcıların Bazı Özellikleri

Katılımcıların yüzde 48,9'u erkek, yüzde 51,1'i ise kadındır. Oranlar, ankete katılanların cinsiyet açısından karşılaştırma yapmaya elverişlidir.

Yaş dağılımının betimleyici istatistikleri incelendiğinde en düşük 17, en yüksek 47 yaşındaki katılımcılarla görüşüldüğü ortaya çıkmaktadır. Ankete katılanların yaş ortalaması 22.60, dağılımın standart sapması ise 3.11'dir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Özelliklerine İlişkin Bulgular

		Sayı	Yüzde (%)
<i>Yabancı dil bilme düzeyi</i>	Çok Kötü	21	4,8
	Kötü	61	14,0
	Orta düzey	163	37,4
	İyi	130	29,8
	Çok iyi	61	14,0
<i>Farklı Ülkelerden Arkadaşlık Durumu</i>	Evet	369	84,6
	Hayır	66	15,1
<i>Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını (televizyon, gazete, radyo, internet) takip etme durumu</i>	Hiç	24	5,5
	Nadiren	77	17,7
	Ara-sıra	172	39,4
	Çoğu zaman	107	24,5
	Her zaman	56	12,8

Yabancı dil bilme düzeyi ile ilgili soruya katılımcıların yüzde 4,8'i çok kötü, yüzde 14,0'ı kötü, yüzde 37,4'ü orta düzey, yüzde 29,8'i iyi ve yüzde 14,0'ı çok iyi yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlar, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yabancı dil bilgi düzeyinin, çok da tatmin edici olmadığını göstermektedir.

Katılımcıların 84,6'sı gibi büyük bir kısmı yabancı ülkelere arkadaşına sahip olduğunu dile getirirken; yüzde 15,1'i farklı ülkelere arkadaşına olmadığını vurgulamıştır. Araştırmanın Türk ve yabancı öğrenciler üzerinde yapıldığından dolayı bu sonucun doğal olduğu düşünülmektedir.

Benzer şekilde araştırmaya katılanların yüzde 5,5'i farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını hiç takip etmediklerini, yüzde 17,76'si nadiren takip ettiklerini, yüzde 39,4'ü ara-sıra takip ettiklerini, yüzde 24,5'i çoğu zaman takip ettiklerini, yüzde 12,8'i de her zaman takip ettikleri cevabını vermiştir. Sonuçların açıkça ortaya koyduğu gibi; analiz sonuçları, araştırma sorularına cevap verenlerin yabancı ülke medyası kullanım sıklığının tatmin edici olduğunu göstermektedir.

3.2. Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi Faktörleri

Katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörlerini belirlemek amacıyla hazırlanan likert tipi 24 maddeye verilen cevaplar doğrultusunda faktör analizi uygulanmış; öz değer (eigen value) ve yamaç eğrisi grafiği (scree plot) incelemesi sonucunda; 3 faktör grubunun ele alınabileceği anlaşılmıştır. Ölçekte yer alan üç madde gerekli yüklemeye değerine sahip olmadığı için analiz dışında tutulmuştur. Ölçekte yer alan ifadelerin faktör yüklemesi, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi İle İlgili Maddelere Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

<i>KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK DÜZEYİ FAKTÖRLERİ</i>	\bar{X}	SD	Faktör Yükleme
1.Faktör: Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma			
15. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurmanın işe yaramaz olduğunu hissediyorum.	4,12	1,07	,706
9. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken kolayca sinirlenirim.	4,11	,958	,704
18. Farklı kültürlerden insanların fikirlerini kabul etmem.	4,13	1,02	,684
12. Farklı kültürlerden insanlarla birlikteyken sık sık cesaretim kırılır.	3,80	1,06	,627
8. Farklı kültürlerden insanların değerlerine saygı duyarım.	4,42	,793	,560
2. Diğer kültürlerden olan insanların dar görüşlü olduğunu düşünürüm.	3,79	1,16	,477
7. Farklı kültürlerden insanlarla birlikte olmayı sevmem.	4,02	1,19	,471
2. Faktör: Etkileşimde Sorumluluk/Dikkatli Olma			
24. Kültürel olarak farklı olan muhatabımla benim aramdaki farklılıklara karşı hoşnutsuzluk hissedirim.	3,68	,929	,572
13. Farklı kültürlerden insanlara karşı açık fikirliyimdir.	3,91	,890	,514
21. Etkileşimimiz boyunca kültürel olarak farklı olan muhataplarıma sık sık olumlu yanıtlar veririm.	3,55	,904	,511
17. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğumda mümkün olduğunca çok bilgi elde etmeye çalışırım.	4,09	,882	,508
19. Farklı kültürden insanlarla etkileşim sırasında, imalı anlatımlara karşı duyarlıyım.	3,29	,980	,505
14. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken oldukça dikkatliyimdir.	3,83	,891	,456
23. Kültürel olarak farklı olan muhatabıma onu anlayıp anlamadığımı sözlü ya da sözsüz işaretlerle sık sık gösteririm.	3,72	,937	,400
11. Kültürel açıdan farklı olan muhataplarıma ilişkin izlenim oluşturmada önce bekleme eğilimindeyimdir.	3,29	,861	,359
1. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurmaktan hoşlanırım.	4,28	,873	,353
3.Faktör: Etkileşimde Kendine Güvenme			
5. Diğer kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğumda her zaman için ne söyleyeceğimi bilirim.	3,48	,931	,747
3. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken kendimden emin olurum.	3,88	,863	,737

6. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğumda istediğim kadar sosyal olabilirim.	3,64	,940	,570
4. Farklı kültürlerden insanların önünde konuşmayı çok zor bulurum.	3,53	1,10	,559
10. Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken kendimi güvende hissedirim.	3,50	,915	,417

Faktör gruplarının sınıflandırılma ve değerlendirilmesinde Varimax rotasyonlu tablo dikkate alınmıştır. Faktör analizine tabi tutulan maddelerin öz değeri 1'den daha büyük ve minimum yükleme büyüklüğü olarak 0.30 kriteri kullanılmıştır. Faktör analizine dâhil edilen yirmi dört maddenin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's $\alpha = .810$) olarak hesaplanmıştır. Orijinal ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında gerçekleştirilen iki ayrı uygulamada hesaplanan Cronbach Alpha katsayılar .86 ve .88'dir. Analiz sonucunda ortaya konan üç faktör, kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi açısından toplam varyansın yüzde 37,5'ini açıklamaktadır. Kültürlerarası duyarlılığı oluşturan faktörlerin tek tek güvenilirlik düzeyine ve faktör analizi sonuçlarına bakmak gerekirse;

Faktör analizi sonucu ortaya çıkan birinci faktör *Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma* faktörü tek başına toplam varyansın yüzde 14,7'sini açıklamaktadır. Faktörün güvenilirlik düzeyi (Cronbach's $\alpha = .737$) ve öz değeri (Eigen value= 4.38) tatmin edici düzeydedir. *Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkatli Olma* ismini taşıyan ikinci faktör tek başına toplam varyansın yüzde 12'sini açıklamaktadır. Faktörün güvenilirlik düzeyi (Cronbach's $\alpha = .646$) ve özdeğeri 1.92'dir. Üçüncü faktör *Etkileşimde Kendine Güven'dir*. Tek başına toplam varyansın yüzde 10,6'sını açıklayan bu faktörün güvenilirlik katsayısı Cronbach's $\alpha = .609$ ve özdeğeri= 1.57'dir.

Tablo 3. Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi Faktörleri Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları (Pearson r)

FAKTÖRLER ARASI KORELASYON ANALİZİ	Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma	Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat	Etkileşimde Kendine Güven
Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma	1	,359**	,261**
Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat	,359**	1	,362**
Etkileşimde Kendine Güven	,261**	,362**	1
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).			

Faktörler arası ilişkinin düzeyini tanımlamak açısından Korelasyon Analizi sonuçları incelendiğinde; en güçlü ilişkinin Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat ile Etkileşimde Kendine Güven faktörleri arasında olduğu görülmektedir ($r=.362$, $p<.01$). Yine Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat ile Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma faktörleri arasında orta düzeyde pozitif anlamlı ilişkiden söz edilebilir ($r=.359$, $p<.01$). En düşük düzeyde anlamlı pozitif ilişki ise; Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma faktörü ile Etkileşimde Kendine Güven faktörü arasında yaşanmaktadır ($r=.261$, $p<.01$).

3.3. Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyiyle Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişki

Bu başlık altında öncelikli olarak üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerini ortaya koymak adına betimleyici istatistik sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyinin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	Min.	Max.	\bar{X}	S.D
Duyarlılık	436	51,00	120,00	90,21	10,57

436 katılımcının verdiği puanların ortalaması göz önünde bulundurulduğunda ($\bar{X} = 90,21$); üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyinin tatmin edici olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi Faktörlerinde Farklılık

	CİNSİYET	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
Kültürel Farklara Saygı ve Hoşlanma	Erkek	213	3,97	,68	-2,816	,005
	Kadın	223	4,14	,61		
Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat	Erkek	213	3,75	,49	,628	,530
	Kadın	223	3,72	,44		
Etkileşimde Kendine Güven	Erkek	213	3,63	,63	,882	,378
	Kadın	223	3,58	,56		

Tablo 5’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetine göre kültürlerarası duyarlılık düzeyinde anlamlı farklılık taşımaktadır ($t=-2,816$; $sd.= 434$; $p>.05$). Betimleyici istatistik sonuçları, kültürlerarası duyarlılık düzeyi bakımından kadınların ($\bar{X} = 4.14$), erkeklerden ($\bar{X} = 3.97$) daha yüksek bir değere sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Vatandaşlığa Göre Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi Faktörlerinde Farklılık

	Hangi ülke vatandaşsınız?	N	\bar{X}	S.D	t-value	Sig.
Kültürel Farklara Saygı ve Hoşlanma	TC	218	4,17	,64	3,68	,000
	Yabancı	218	3,94	,65		
Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat	TC	218	3,82	,48	3,66	,000
	Yabancı	218	3,66	,42		
Etkileşimde Kendine Güven	TC	218	3,53	,62	-2,55	,011
	Yabancı	218	3,68	,56		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin vatandaşlığa göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden; kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma faktöründe ($t= 3,68$; $sd.= 434$; $p< .05$), etkileşimde sorumluluk ve dikkat ($t= 3,66$; $sd.= 434$; $p< .05$), etkileşimde kendine güven ($t= -2,55$; $sd.= 434$; $p< .05$) faktörlerinde anlamlı farklılık göstermektedir. Betimleyici istatistik sonuçlarında, kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma bakımından Türk öğrencilerin ($\bar{X} = 4.17$), yabancı öğrencilerden ($\bar{X} = 3.94$) daha fazla diğer kültürlerden insanların değerlerine saygı duyduğu, farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurmaktan hoşlandığı, kendi kültürünün diğer kültürlerden daha iyi olduğunu düşündüğü ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde, etkileşimde sorumluluk ve dikkat faktöründe; Türk öğrencilerin ($\bar{X} = 3.82$), yabancı öğrencilerden ($\bar{X} = 3.66$) daha fazla farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken dikkatli ve bilgi sahibi olmaya çalıştığını, farklı kültürlerden insanların davranış biçimlerine saygılı olduğunu göstermektedir. Yine çalışma bulguları; yabancı öğrencilerin ($\bar{X} = 3.68$), Türk öğrencilerden ($\bar{X} = 3.53$), daha fazla diğer kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğunda her zaman için ne söyleyeceğini bildiğini, etkileşim esnasında kendinden emin olduğunu ve kendini güvende hissettiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Farklı Ükelere Mensup Arkadaşa Sahip Olma Durumuna Göre Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi Faktörlerindeki Farklılık

	Farklı ülkelere mensup arkadaşınız var mı?	N	\bar{X}	S.D	t-value	Sig.
Saygı ve Hoşlanma	Evet	369	4,08	,64	2,074	,039
	Hayır	66	3,90	,68		
Sorumluluk ve Dikkat	Evet	369	3,77	,45	3,323	,001
	Hayır	66	3,56	,48		
Etkileşimde Kendine Güven	Evet	369	3,68	,59	6,067	,000
	Hayır	66	3,21	,49		

Katılımcıların farklı ülkelere mensup arkadaşına sahip olma durumuna göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden; kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma faktöründe ($t= 2,07$; $sd.= 434$; $p< .05$), etkileşimde sorumluluk ve dikkat($t= 3,32$; $sd.= 434$; $p< .05$), etkileşimde kendine güven ($t= 6.06$; $sd.= 434$; $p< .05$) faktörlerinde anlamlı farklılık göstermektedir. Aritmetik ortalama değeri itibariyle farklı ülkelere mensup arkadaşına sahip olan öğrenciler ($\bar{X} = 4.08$) sahip olmayan öğrencilere ($\bar{X} = 3.90$) nazaran daha yüksek kültürel farklara saygı ve hoşlanma düzeyine sahiptirler. Aynı şekilde, etkileşimde sorumluluk ve dikkat faktöründe; farklı kültüre mensup arkadaşına sahip öğrencilerin ($\bar{X} = 3.77$), sahip olmayan öğrencilerden ($\bar{X} = 3.56$) anlamlı olarak farklılık taşıdığı görülmektedir. Yine etkileşimde kendine güven faktöründe de farklı kültüre mensup arkadaşına sahip öğrencilerin ($\bar{X} = 3.68$), sahip olmayan öğrencilere göre ($\bar{X} = 3.21$) farklılaştığı görülmektedir (bkz. Tablo 7).

Tablo 8. Farklı Ülkelerin Kitle İletişim Araçlarını Takip Etme Sıklığına Göre Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyindeki Farklılık

Yabancı Ülke Medya Takip Etme Durumu		N	\bar{X}	S.D	f	Sig.
Kültürel Farklara Saygı ve Hoşlanma	Hiç	24	4,21	,71	,963	,427
	Nadiren	77	4,08	,62		
	Ara-sıra	172	4,07	,60		
	Çoğu zaman	107	3,96	,70		
	Her zaman	56	4,09	,73		
Etkileşimde Sorumluluk ve Dikkat	Hiç	24	3,46	,59	4,299	,002
	Nadiren	77	3,74	,41		
	Ara-sıra	172	3,72	,45		
	Çoğu zaman	107	3,75	,46		
	Her zaman	56	3,91	,45		
Etkileşimde Kendine Güven	Hiç	24	3,30	,72	4,259	,002
	Nadiren	77	3,56	,53		
	Ara-sıra	172	3,58	,58		
	Çoğu zaman	107	3,61	,57		
	Her zaman	56	3,86	,68		

Tablo 8'e göz atıldığında ise, katılımcıların farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığına göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden kültürel farklara saygı ve hoşlanma faktörü arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($F= ,963$; $sd.= 4$; $p> .05$). Benzer şekilde üniversite öğrencilerinin sosyal medyada farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığı ile kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden etkileşimde sorumluluk ve dikkat faktörü arasında anlamlı ilişki söz konusudur ($F= 4.29$; $sd.= 4$; $p< .05$). Tukey testi sonuçları, yüzde 5 anlam düzeyinde ortaya çıkan farklılığın kaynağının; yabancı

ülke medyasını her zaman takip edenlerle ($\bar{X} = 3.91$), hiç takip etmeyenler ($\bar{X} = 3.46$) arasında yaşandığını göstermektedir. Bir diğer anlamlı ilişki çoğu zaman takip edenlerle ($\bar{X} = 3.75$), hiç takip etmeyenler ($\bar{X} = 3.46$) arasında yaşandığını göstermektedir. Yine yabancı ülke medyasını her zaman takip edenlerle ($\bar{X} = 3.91$), ara sıra takip edenler ($\bar{X} = 3.72$) arasında da anlamlı farklılık yaşanmaktadır. Bir başka ifadeyle; araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığı arttıkça, etkileşimde sorumluluk ve dikkat düzeylerinde de bir artış yaşanmaktadır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyal medyada farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığı ile kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden etkileşimde kendine güven faktörü arasında anlamlı ilişki söz konusudur ($F= 4.25$; $sd.= 4$; $p< .05$). Tukey testi sonuçları, yüzde 5 anlam düzeyinde ortaya çıkan farklılığın kaynağının; yabancı ülke medyasını her zaman takip edenlerle ($\bar{X} = 3.86$), hiç takip etmeyenler ($\bar{X} = 3.30$) ve ara sıra ($\bar{X} = 3.58$) takip edenler arasında yaşandığını göstermektedir.

Tablo 9. Yabancı Dil Bilme Düzeyine Göre Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyindeki Farklılık

	Yabancı Dil Bilme Durumu	N	\bar{X}	SS	f	Sig.
Etkileşimde Kendine Güven	Çok Kötü	21	3,21	,78	3,814	,005
	Kötü	61	3,47	,66		
	Orta Düzey	163	3,63	,57		
	İyi	130	3,67	,58		
	Çok İyi	61	3,68	,52		

Katılımcıların yabancı bir dil bilme düzeylerine göre de kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyleri anlamlı farklılık taşımaktadır ($F= 3.81$; $sd.= 4$; $p< .001$). Tukey testi sonuçları, yüzde 5 anlam düzeyinde ortaya çıkan farklılığın kaynağının; yabancı dil bilme düzeyi çok iyi olanlarla ($\bar{X} = 3.68$) ,iyi ($\bar{X} = 3.67$),orta düzey ($\bar{X} = 3.63$) ve çok kötü ($\bar{X} = 3.21$) olanlar arasında olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yabancı dil bilme düzeyi arttıkça, etkileşimde kendine güven faktöründe de artış yaşanmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Kültürlerarası iletişim günümüzde geçmişle kıyaslandığında daha fazla önem kazanmış ve bunun neticesinde de farklı kültürlerin iletişim şekilleri daha fazla bilimsel araştırmaların konusu olmuştur. Geçmişte insanları bir araya getiren neden savaş ya da ticaret olmasına karşın günümüzde insanların farklı kültürlerle karşılaşması teknolojik gelişmeler sayesinde artık çok daha kolay olmaktadır. İnsanların doğdukları toprakların dışına çıkarak yaşaması günümüz koşullarında çok tabii bir süreçtir. Sınırların ortadan kalktığı bir süreçte bir taraftan toplumlara başka kültürleri daha yakından tanıma fırsatı sunarken, diğer taraf-

tan da kültürlerin kutuplaşmasının ve çatışmalarının önünü açması sonucu toplumların birbirlerini ötekileştirmesi çabasına girmelerine neden olmuştur.

Son yıllarda küreselleşmeyle birlikte uluslararası göç olayları artmış ve bunun sonucunda farklı kültürden gelen insanların karşılaşmalarının sıklığı da artmıştır. Başka bir ifadeyle, küreselleşme, farklı kültürel kökenden gelen insanlar arasındaki iletişimsel mesafeyi ve engelleri azaltmaktadır (Peng vd. 2005: 119). Küreselleşmeyle beraber iletişim teknolojilerindeki gelişmeler dünyanın her noktasını ulaşılabılır kılmaktadır. Şirketlerin artan faaliyetleri, uluslararası para ve iş piyasaları sivil toplum örgütleri ve yükselen turizm faaliyetleri gibi nedenlerle her gün milyonlarca insan uluslararası boyutta yer değiştirmektedir. Sonuç olarak kültürel farklılıklar daha çok ortaya çıkmaktadır ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan iletişim sorunlarının daha fazla yaşanmasına sebep olmaktadır. Böyle bir dünya konjonktüründe kültürlerarası iletişim, yaşanan bu problemleri ortadan kaldırmaya yönelik çözümler üretmeyi amaçlayan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle, kültürlerarası iletişim ve kültürlerarası duyarlılık, mevcut dünya konjonktürünü analizin çok ötesindedir ve yüksek seviyede bir talep ve ihtiyaç olarak kendini ortaya koymaktadır. Artan talep ve gereksinim seviyesini belirlemenin ötesinde ise bir kültüre mensup üyelerin kültürlerarası iletişim duyarlılığını ne ölçüde taşıdıklarını araştırmak, hem akademik hem de toplumsal açıdan kritik bir kaynak anlamına gelebilir. Tüm bu gelişmelerin ışığında gerçekleştirilen bu çalışmada kültürlerarası iletişim duyarlılığı, Selçuk Üniversitesi öğrencileri örneğinde ele alınmıştır.

Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin saptanmasında Chen ve Starosta'nın geliştirdiği ölçeğin kullanıldığı bu araştırma kapsamında ölçekte yer alan 5 faktörün tümüyle yinelenmediği ve bunun yerine 3 faktör grubunun ele alınabileceği ortaya çıkmıştır. Bunlar; 'kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma' 'etkileşimde sorumluluk ve dikkat', 'etkileşimde kendine güvenme', şeklinde sıralanmaktadır. Chen ve Starosta tarafından geliştirilen modelin faktöriyel yapısının tümüyle tekrarlamaması, ölçeğin kullanıldığı incelemelerde de ortaya konulduğu üzere farklı bir kültürel bağlamın söz konusu olmasına bağlanabilir.

Araştırma bulgularına göre; kültürlerarası duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün '*Kültürel Farklara Saygı ve Etkileşimden Hoşlanma*' olduğu ortaya çıkmıştır. Bir başka ifadeyle; ankete katılan Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin bu faktör bağlamında diğer kültürlerden insanların değerlerine saygı duyduğu, farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurmaktan hoşlandığı, farklı kültürlerden insanlarla birlikte olmayı sevdiği ve kendi kültürünün diğer kültürlerden daha iyi olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında da dikkat çekici sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin;

araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetine göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma faktöründe anlamlı farklılık göstermektedir. Betimleyici istatistik sonuçları, kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma bakımından kadınların, erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin vatandaşlığa göre kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörlerinden; kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma faktöründe, etkileşimde sorumluluk ve dikkat, etkileşimde kendine güven faktörlerinde anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Betimleyici istatistik sonuçları, kültürel farklara saygı ve etkileşimden hoşlanma bakımından Türk öğrenciler, yabancı öğrencilerden daha fazla diğer kültürlerden insanların değerlerine saygı duyduğu, farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurmaktan hoşlandığı, kendi kültürünün diğer kültürlerden daha iyi olduğunu düşündüğü ortaya koymaktadır. Ulaşılan bir diğer sonuç bize yabancı öğrencilerin, Türk öğrencilerden daha fazla diğer kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğunda her zaman için ne söyleyeceğini bildiğini ve etkileşim esnasında kendinden emin olduğunu göstermektedir.

Farklı ülkelerin medyasını takip etme sıklığı da kültürlerarası duyarlılığını anlamlı düzeyde farklılaştıran bir başka değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki; sosyal medyada farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını her zaman takip eden katılımcıların, hiç takip etmeyenlere nazaran daha fazla kültürlerarası duyarlılık taşıdığını göstermektedir. Medya, bir toplumun ve kültürün doğrudan ya da dolaylı biçimlerde sergilendiği bir alan olmasından dolayı farklı kültür ve kimliklerin tanınması ve anlaşılmasına kapı aralayabilmektedir. Bir başka ifadeyle; doğrudan kültürlerarası iletişim deneyimi sunmasa bile medya dolaylı olarak farklı kültür ve aidiyet bağlarına ilişkin bilgi ve tecrübe imkânları sağlayabilir. Dolayısıyla, farklı ülkelerin medyasını takip eden katılımcıların, bu anlamda dünyada farklı kültürlerin, farklı kimliklerin, farklı düşünce ve davranış biçimlerinin ve farklı bakış açılarının var olduğunu daha fazla bilincinde olduğu çıkarımı yapılabilir. Doğrudan olmasa da böyle dolaylı ve aracılı bir kültürlerarasılık durumunun ise kültürlerarası duyarlılıkların gelişmesine önemli katkılar sağladığı ileri sürülebilir.

Kültürlerarası iletişim duyarlılığında anlamlı bir farklılaşma oluşturan bir diğer değişken de yabancı dil bilme düzeyi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre; yabancı dil bilme seviyesi artışına bağlı olarak kültürlerarası duyarlılığın da arttığı bulgulanmıştır. Bulduk ve ark. (2017)'nin çalışmasında da kültürlerarası duyarlılığı etkileyen diğer bir faktörün katılımcıların yabancı dil bilgisi olduğu belirtilmiştir. Dil, sadece iletişim ve duyguların ifadesi için bir araç değildir, dilin aynı zamanda bireyin varlığını, bir toplumun ve kültürün dünyayı yorumlama biçimlerini belirli düzeyde şekillendirdiği varsayıldığında, yabancı dil bilme düze-

yi o kültürün incelikli yönlerini de daha iyi kavramayı ve çözümlmeyi de beraberinde getirir. Bir kültür ürünü olan dil, ait olduğu kültürün değerlerini yansıtır. Tüm bu sebeplerden dolayı, yabancı bir dili bilme ve konuşma düzeyi kültürlerarası duyarlılık için son derece önemli ve gerekli olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Sonuç olarak bu araştırma Selçuk Üniversitesinde eğitim gören Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla dizayn edilmiştir. Ülkenin farklı bölgelerinde benzer çalışmalarının yapılması, karşılaştırmalar yapmak açısından önem arz edecektir. Bu çalışma kapsamında kültürlerarası duyarlılık düzeyi faktörleri ile yabancı ülke medyası kullanım sıklığı, yabancı dil bilgi düzeyi, farklı ülkelerden arkadaşlık durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme sıklığı gibi değişkenler arasında ilişki mercek altına alınmıştır. Gelecekteki araştırmalarda bağımsız değişkenler seti içerisine farklı değişkenler eklenebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy Z (2012) Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(20), 292-303.

Aksoy Z (2016) Kültürlerarası İletişim Eğitiminde Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Gelişimi Öz değerlendirmeleri Üzerine Bir İnceleme. Selçuk İletişim, 9 (3), 34-53.

Bae S ve Song H (2017) Intercultural Sensitivity and Tourism Patterns Among International Students in Korea: Using a Latent Profile Analysis, Asia Pacific Journal of Tourism Research, 22(4), 436-448.

Bekiroğlu O ve Balcı Ş (2014) Kültürlerarası İletişim Duyarlılığının İzlerini Aramak: İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneğinde Bir Araştırma, Türkiyat Araştırmalar Dergisi, 35, 429-459.

Bhawuk D ve Brislin D (1992) The Measurement of Intercultural Sensitivity Using The Concepts of Individualism and Collectivism, International Journal of Intercultural Relations, 16, 413-436.

Bulduk S, Usta E ve Dinçer Y (2017) Kültürlerarası Duyarlılık ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 7 (2): 73-77.

Cetişli Egelioğlu N, Işık G, Öztornacı Özgüven B, Ardahan E, Uran Özgürsoy B, Top E ve Avdal Ünsal E (2016) Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Göre Kültürlerarası Duyarlılıkları, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi , 1(1): 27-33.

Chen G (2010) The Impact of Intercultural Sensitivity on Ethnocentrism and Intercultural Communication Apprehension, *Intercultural Communication Studies*, 19(1), 1-9.

Chen G-M (1997) A Review of the Concept of Intercultural Sensitivity, Paper Presented at the Biennial Convention of Pacific and Asian Communication Association, January, Honolulu, Hawaii.

Chen G-M ve Starosta W (2000) The Development and Validation of the Intercultural Sensitivity Scale, Paper Presented at the Annual Meeting of the National Communication Association WA, November 8-12, 2000, Seattle.

Chen G-M ve Starosta W (2008) Intercultural Communication Competence A Synthesis. (Y. M. Molefi Kete Asante). *The Global Intercultural Communication Reader*. Jing Yin Taylor and Francis Group. New York and London: 215-238.

Demir S ve Üstün E (2017) Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası Duyarlılık ve Etnikmerkezçilik Düzeylerinin İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1-11.

Göker G ve Meşe G (2011) Türk Göçmenlerin İtalyanlara Bakış Açısı: Bir Kültürlerarası İletişim Araştırması, *Selçuk İletişim*, 65-82.

Kartarı A (2014) Kültür, Farklılık ve İletişim, *Kültürlerarası İletişim Kavramsal Dayanakları, İletişim Yayınları, İstanbul*.

Kim Y (2005) Inquiry in Intercultural and Development Communication, *Journal of Communication*, 55 (3), 554-577.

Mao Y ve Hale C L (2015) Relating Intercultural Communication Sensitivity to Conflict Management Styles, Technology Use, and Organizational Communication Satisfaction in Multinational Organizations in China, *Journal of Intercultural Communication Research*, 44(2), 132-150.

Matkin G ve Barbuto J (2012) Demographic Similarity/Difference, Intercultural Sensitivity, and Leader-Member Exchange: A Multilevel Analysis, *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 19(3) 294-302.

Öğüt N (2018) Kültürlerarası İletişim ve Duyarlılık, *Literatürk, Konya*.

Park J (2017) Multicultural Experience and Intercultural Sensitivity among South Korean Adolescents, *Multicultural Education Review*, 5(2), 108-138.

Peng S-Y, Rangsihaht S ve Thai S (2005) Measuring Intercultural Sensitivity: A Comparative Study of Ethnic Chinese and Thai Nationals, *Journal of Intercultural Communication Research*, 34(2), June, 119-137.

Sarı E (2004). Kültürlerarası İletişim: Temeller, Gelişmeler, Yaklaşımlar, *Folklor/Edebiyat*, 3, x (39)

Sarı G M (2015) Kültürlerarası İletişim Engelleri:1991'den günümüze Türkiye-Ermenistan İlişkileri Örneği, International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 105-111.

Şimşek H, Erkin O ve Bayık T A (2017) Cultural Sensitivity and Related Factors among Nurse Educators in Turkey, International Journal of Caring Sciences, 10(3), 1374-1381.

Yağbasan M (2016) Almanya ve Türkiye Özelinde Kültürlerarası İletişim, Literatürk, Konya.